

Rozhovor s Petrem Bejčkem – ředitelem ČIŽP

Karolína Šulová

Petr Bejček

Inspekce prošla k 1. 1. 2024 reorganizací a ztrátou některých kompetencí. Můžete vysvětlit, o jaké změny se jednalo a proč jste k nim přistoupil?

Ano, reorganizace cílila na tři oblasti. Zaprvé, Inspekce již nadále nebude dotčeným orgánem v procesu posuzování vlivů podle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů. Inspekce se doposud vyjadřovala ke všem záměrům, jejichž počet byl přibližně 800 ročně. Řada záměrů čítala i 50 stran a desítky příloh. Každé z pěti složkových

oddělení na každém z 10 inspektorátů muselo předmětné dokumenty studovat a následně se k nim vyjádřit, popř. napsat, že připomínky nemá. Na tuto činnost již nyní prakticky nebyla kapacita tak, aby byla vykonávána pořádně. Krajský úřad se navíc stanoviskem nemusel řídit. Pokud Inspekce vydala vyjádření ve smyslu, že nemá připomínky, často mohlo sloužit krajskému úřadu jako bílý šek na schválení záměru. Přitom Inspekce se může k některým záměrům vyjádřit metodicky na

žádost kraje a může to pomoci k lepšímu nastavení podmínek provozu určitých zařízení.

Zadruhé Inspekce přišla o kompetence vůči nepodnikajícím fyzickým osobám dle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. V rámci této agendy se z více než 50 % jednalo o nepovolené kácení dřevin rostoucích mimo les. Většina přestupků přitom byla méně závažného charakteru, za něž byly udělovány pokuty maximálně v řádech tisíců korun. Tato problematika může být zvládnuta úřady místní samosprávy v přenesené působnosti (resp. Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR a Správami národních parků). Tyto úřady mají lepší místní znalost. Jedná se průměrně o 500 případů za rok, což vychází na každou obec s rozšířenou působností na cca 2,5 případu za rok.

Zatřetí se mění strategie Inspekce v rámci plánované kontrolní činnosti v lesích. Inspekce se nově více zaměří na škody způsobené zvěří, poškození půdního krytu v lesích a nepovolené zábory lesní půdy. Naopak se budou výrazně méně kontrolovat činnosti jako působení biotických činitelů, dodržování závazných ukazatelů lesního hospodářského plánu a výchovné zásahy v porostech do 40 let. Tyto činnosti více spadají pod hospodářskou část ochrany lesa a mají ji řešit orgány státní správy lesů. Dojde k omezení celkového počtu kontrol a k jejich lepšímu zacílení. Doposud se zahájilo řízení o přestupku přibližně v 8 % případů, což je z mého pohledu neefektivní. Podotýkám, že kontrolní činnost prováděná na základě podaných podnětů zůstává zachována v nezměněné podobě.

V návaznosti na opatření dva a tři došlo ke spojení oddělení ochrany přírody a ochrany lesa na všech 10 inspektorátech a na ředitelství Inspekce. Tato oddělení totiž v některých případech pracovala proti sobě a inspektoři ochrany lesa s tradičním hospodářským pohledem se někdy nedokázali shodnout s inspektory ochrany přírody. Inspekce je ale orgán ochrany životního prostředí, ochrana přírody tedy při jejím rozhodování musí být prioritou.

K uvedeným změnám jsem navíc musel přistoupit z rozpočtových důvodů. Jedním z hlavních cílů, se kterým jsem přišel do Inspekce, bylo zajistit lepší platy pro inspektory, neboť platová situace na Inspekci je dlouhodobě tristní. Na inspektory jsou po odborné stránce kladeny obrovské nároky. Musí znát dobře svůj obor a veškerou legislativu s ním související. Při jejich práci je tak nejen potřeba věcná odbornost, ale i dobrá znalost právních předpisů. A to nejen složkového předpisu z daného oboru životního prostředí, ale i kontrolního řádu, správního řádu a dalších předpisů. V personální oblasti se nedaří udržet mladé a kvalitní lidi, neboť jsou po získání praxe přeplaceni ze soukromého sektoru, popř. krajských úřadů. Česká republika se přitom v současné době nachází ve složité rozpočtové situaci. Příprava rozpočtu pro rok 2024 a s tím související jednání byly náročné a jedinou možností, jak zvýšit platy, bylo škrtnout některá místa a peníze na platy si v rozpočtu ponechat. Inspekci přitom s novelami předpisů neustále přibývají – zejména v rámci implementace evropských norem – další a další povinnosti. Nebylo tak možné pouze škrtnout místa bez opuštění některých kompetencí.

Někteří kritici transformace ČIŽP uvádějí, že vede ke ztrátě akceschopnosti a v důsledku tedy k oslabení ochrany životního prostředí. Vaše reakce?

Při škrtech v orgánech státní správy samozřejmě vždy dochází k určitému omezení služeb státu. Po diskuzi uvnitř i vně Inspekce její vedení vybralo ty agendy, jejichž opuštění bude nejméně škodlivé pro životní prostředí. Další podmínkou bylo, že tyto kompetence již dříve mohl vykonávat jiný orgán státní správy. Jsem tak přesvědčen, a to i s ohledem na zkušenosti z prvního měsíce po reorganizaci Inspekce, že případné oslabení ochrany životního prostředí bude minoritní a pouze v izolovaných případech. Naopak, Inspekce se nyní bude moci soustředit na případy závažnějšího charakteru. Zodpovědnost je i na úřadech, které již dříve tyto kompetence měly zdvojené s Inspekcí, aby se případy zodpovědně zabývaly a nespolehaly vždy na zásah Inspekce. Během prvního roku jsem obecním úřadům obcí s rozšířenou působností nabídl metodickou pomoc ze strany Inspekce, pokud si ve složitějších případech nebudou vědět rady. Ke ztrátě akceschopnosti Inspekce v žádném případě nedojde, naopak se zaměří na důležité případy a nebude natolik zahlcena těmi marginálními či zbytečnou administrativou.

Na co se zaměříte v tomto roce?

Je toho mnoho, tak kde začít...? Zprv probíhá náročné nastavování nového agendového systému, který významně zlepšil evidenční a statistickou činnost Inspekce. Rovněž do budoucna usnadní práci

inspektorům, neboť již nebude nutné zadávat údaje z kontrol jak do evidenčního softwaru, tak do spisové služby. Vlivem toho by mělo dojít k administrativním úsporám. Nerad bych přitom škrtal další místa, raději bych využil ušetřené síly na řešení případů, kterým se nyní Inspekce nevěnuje tolik, kolik by měla. Zde ovšem nahlížíme do nejistých vod, neboť vše záleží na podobě návrhu rozpočtu pro rok 2025. Pak zde máme novelu zákona o ekologické újmě, která by měla usnadnit jeho aplikaci a narovnat některé ne tak zcela logické postupy v něm zakotvené, které omezují jeho použitelnost a zatěžují Inspekci po administrativní stránce. Také chci posílit operativu a moderní přístupy při inspekční činnosti. To zahrnuje například využití dronů, laboratoře, práce v GIS. Tady se opravdu můžeme velmi realizovat, neboť s využitím dronu lze monitorovat např. nepovolený únik plynů ze skládek, rozsáhlá poškození přírody deponiemi, ale i poškození lesů. Možnosti jsou téměř neomezené a rozvoj této oblasti zpřesní kontroly, poskytne důkazní materiál i v oblastech, kde to doposud možné nebylo a usnadní práci inspektorům v terénu. Rovněž pracuji na posílení spolupráce s policií ČR a celní správou, neboť řada výsledků kontrol končí podáním trestního oznámení a bezpečnostní sbory mají celou škálu účinných nástrojů v rámci operativy, kterými Inspekce ze zákona nedisponuje. V určitých agendách, jako je problematika CITES, tedy omezení mezinárodního obchodu se zvláště chráněnými exempláři, je přitom spolupráce s celníky a policií nezbytná a předvídá ji zákon. Budeme pokračovat ve spolupráci s hasiči a také povodími, kdy si vyměňujeme zkušenosti přímo v terénu.

Také bych rád přehodnotil přístup Inspekce v rámci udělování sankcí a přiblížil se západnímu modelu. Tzn. menší, zejména administrativní pochybení při snaze přestupce chybu odstranit, bych řešil napomenutím, přičemž pokud bude při další kontrole opět zjištěno pochybení, bude udělena pokuta řádově vyšší. Takový přístup bude mít dle mého pohledu významně preventivní charakter, kdy budou přestupci rádi spolupracovat a nedostanou pokutu, kterou mnozí mohou považovat za zbytečnou šikanu. Zároveň to pro Inspekci sníží administrativu s velmi nízkým efektem a umožní trestat opravdu závažné či opakované případy.

Když mluvíte o závažných případech, můžete uvést alespoň typově nějaké příklady?

Prioritou zůstávají havárie na vodách a havarijní pohotovosti, přičemž inspekce vyjíždí ke všem případům, kdy o to požádají ostatní zasahující složky, tedy především vodoprávní úřad nebo Hasičský záchranný sbor ČR, nebo je zaznamenán úhyn ryb, popřípadě vyhodnotíme případ jako závažný. Velké

kauzy máme v oblasti odpadového hospodářství, a to zejména u nelegálního přeshraničního dovozu odpadů, ale také špatné kategorizace, tedy že nebezpečný odpad je vydáván za odpad, popř. odpad je vydáván za vedlejší produkt či stavební materiál. Dále případy v oblasti již zmiňovaného CITES, tam stále vidím ze strany Inspekce určitý prostor pro větší aktivitu zejména v oblasti nelegálního chovu velkých koček. Jako poslední příklad uvedu rovněž zmiňované nepovolené zábory lesních pozemků, které jsou zejména na území Prahy a Středočeského kraje poměrně častým fenoménem. Pokud je na lesním pozemku umístěna stavba, většinou se jedná o nevratné poškození. ■

JUDR. ING PETR BEJČEK

Ředitel České inspekce životního prostředí

Petr Bejček absolvoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze a Fakultu životního prostředí na České zemědělské univerzitě v Praze, obor regionální environmentální správa. Od roku 2011 pracoval v Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR jako právník v samostatném oddělení právní podpory státní správy. V roce 2013 se stal vedoucím samostatného oddělení právního a veřejných zakázek a od roku 2015 byl ředitelem samostatného odboru právně-personálního. V roce 2018 se stal státním tajemníkem na Ministerstvu financí. Věnuje se přednáškové a publikační činnosti v oblasti práva životního prostředí. Ředitelem České inspekce životního prostředí je od 1. března 2023.